

Josep Fontanals Hellin
Comissaria Generalitat.
CIUTAT

IDEAL

FRANQUEIG CONCERTAT

(Segona època) Any III - Núm. 102 Setmanari afiliat a l'Esquerra Republicana de Catalunya Preu 25 cèntims

LEIDA dissabte 12 de febrer de 1938.

Redacció i Administració: Biondel, 60. Telèfon 1224

Ahir va fer seixanta cinc anys que es proclamà la primera República Espanyola. La curta vida que tingué, ha estat un exemple per la del 31. Per això l'espasa d'uns generals traïdors no ha pogut batre-la.

Etapa primera de la mobilització democràtica: Diumenge, dia 20 del corrent, reunió de totes les Comarcals lleidatanes d'E. R. de C.

FINESTRO

El pas
dels forasters

La any i mig de guerra ha desfigurat la nostra ciutat, capital de província. El seu aspecte «callejero» és ja tot un altre. Qualsevol diria que la nostra ciutat ja no és Lleida. Evidentment. Han passat els dies tumultuosos de la revolució dels primers temps; s'ha acabat l'acampada de les columnes de milicians; el desordre de l'eufòria revolucionària ha acabat per esgotament de tòpics i l'Exèrcit Popular ha fet ja les desfilades de parada. Van arribar també, un dia d'estiu, els flamants aviadors i els no menys flamants finents de l'Estat Major. Aquestes anades i vingudes posaven al seu dia un crit de novetat en la boca dels veïns i més encara de les veïnes. Però cada una d'aquelles arribades feia senyal i deixava, en marxar, un petit rastre. I entre totes han anat canviant a poc a poc l'aspecte de la ciutat. Aquesta va veure que es transmutava el seu ritme de vida i encara no ha retrobat el que tenia abans.

Això sol, però, no és l'únic que ha canviat l'aspecte dels carrers ciutadans. Han marxat també tots els joves cap a la guerra, i les seves cares conegudes de sempre no donen la intimitat casolana que quan feien de vianant s'ofrenaven en passar.

Ha quedat el neguit, l'angoixa i l'enyor que el front de combat envia cada dia, cada instant, a les cases de les quals n'ha marxat un. No obstant, potser per la llei de les compensacions, han arribat, per suplir a aquells, els forasters. Han vingut els refugiats portant la varietat del tipisme de les terres llurs. Han arribat els carregats dels serveis de l'Exèrcit i tots ells—els uns amb el dolor de les amargors passades i els altres amb la satisfacció de trobar-se fora de casa—s'han incorporat al veïnatge. S'han llençat al carrer—omplen els passejos, els cinemes i cafès. La seva presència no és pot amagar. Per això no és ja la ciutat província morta, somorta, monòtona, amb les seves petites quotidianes, com trobes ara Lleida. Hi ha, aparentment, un ritme nou, més lleuger, més àgil, més trepidant. Les cares conegudes són més poques i les forasteres més, i arribes també, a conseqüència d'això, a trobar-te com estrany en una ciutat

TEMES D'ACTUALITAT

Què se n'ha fet de la majoria?

He rebut la visita d'uns amics de les nostres comarques. Es queixen de l'actuació del Sindicat.

—Quants amics—els pregunto—tenim al Sindicat?

—Molts, molts. Constituïm una immensa majoria...

—Aleshores no hi ha problema—insinuo.

—Sí, està clar, està clar...

Malgrat la majoria i l'«està clar» la cosa esdevé fosca, incompreensible, per manca d'activitat i diligència. Els nostres amics obliden massa sovint que constitueixen la majoria i aleshores els capricis i les parcialitats cauen damunt les costelles dels nostres amics massa sovint, amb aquella tranquil·litat. Comença a ésser l'hora de practicar i fer practicar la democràcia. Que jo sapiga no hi ha cap disposició que hagi enronitzat en la República els procediments dictatorials i coactius; per ara i tant encara no ha dit ningú que la minoria s'hagi d'imposar a la majoria.

Molts dels conflictes que pateixen els nostres amics de comarques provenen del fet que negligeixen els seus drets, fan massa el desmenjat en les assemblees, concedeixen massa poca importància a les eleccions de Sindicats i

desconeguda. I no ets tu el foraster, sinó els altres, els nousvinguts.

Aquests, tanmateix, s'han aclimatat a casa nostra. Fan la seva vida i porten noves formes, nous estils de viure i imperceptiblement van desfigurant la fesomia de la ciutat. I en certs moments et pot semblar que han passat molts anys i que la Lleida d'abans ha desaparegut del tot.

Tal vegada això sigui només fruit passatger del clima de guerra que vivim. Possiblement. Però ens inclinem a creure que el dia, de demà, quan els forasters prenguin revolada i fugin lluny, emportant-se'n el record de la seva estada ací, ens quedarà a nosaltres el nou ritme de vida que el seu pas haurà deixat i ens cal confessar que no ens sabrà gens de greu.—A. P.

d'altres entitats i en aquestes altures ja no és justificat el deixar fer als innovadors perquè ells ens han resultat massa cars. La inhibició resulta suïcida, i no comprenen els nostres amics que més de la meitat d'inconvenients amb què topen no existirien si a l'hora d'elegir la Junta del Sindicat hi haguessin fet cap tots i... setanta vots nosaltres i trenta per als altres? Però no fou així, varen dir: «Que s'ho facin!» I els trenta ara fan la llei de l'embut als setanta. És cert, és cert que per entremig hi hauria d'haver allò de la cordialtat i d'altres coses més que ho impedissin, però això, ja ho veieu, no succeeix, al contrari, s'actua amb procediment de càstig, de represàlia, com si se'ns vulgués fer pagar l'error de no haver fet prevaler els drets majoritaris.

—Més d'una vegada m'he recordat d'aquella anècdota que fa excusar d'una manera singular a un grup que ha estat sobtat per un home:

—Es que, veureu, nosaltres estàvem sols.

Els nostres amics no han guanyat més d'una junta directiva de Sindicat perquè... només constitueixen la majoria!

JOAN SAURET.

Filosofia d'ara... i de sempre

Tot efecte té una causa. Un fenomen es repetirà tantes vegades com hi concorrin les mateixes circumstàncies que el determinen. Així acostuma a enunciar-se la coneguda llei de causalitat, que és a la base de totes les ciències exactes, com la matemàtica, la física i a química, llei que permet preveure, vaticinar què passarà, operant en condicions conegudes. No es pot desconèixer que, per aqueix caràcter, les ciències d'aquell grup exerceixen una singular atracció i gaudeixen d'un prestigi extraordinari. Els astrònoms, a base del càlcul matemàtic, us diran l'hora, el minut i el segon en que, tal dia de l'any 2 000 hi haurà un eclipsi. Un químic us farà aigua si li doneu, en les propor-

cions degudes, una quantitat d'oxigen i d'hidrogen. Un artiller, pel càlcul de la corba parabòlica, us posarà la bala a un punt precís de deu o vint quilòmetres de distància, punt que no veu. Si no fa blanc, no és que la llei no sigui veritat, és que no ha calculat bé.

Aqueix caràcter de fatalitat ineluctable, que té constant aplicació al món físic, es pot estendre igualment al món psicològic i moral? Hi ha lleis exactes, per bé que imprevisibles per la seva complexitat, que presideixen la vida dels homes i dels pobles? El problema és vell com el món i ha produït una quantitat enorme de filosofia. Per un costat, tenim la repugnància instintiva de l'home a admetre que no sigui lliure de determinar-se, que en els seus actes no hi hagi l'espontaneïtat necessària, sense la qual, la responsabilitat es veu atacada en el seu mateix fonament; però per un altre aspecte, sabem que les lleis de la natura no admeten excepcions—(què seria el miracle, sinó una excepció a les lleis naturals?)—que la separació entre el món moral i el material no es veu clara i que, finalment, un gran nombre de fets, escrupolosament observats, semblen confirmar que, en efecte, el coneixement de l'esdevenidor té una sòlida base experimental. Algunes vides individuals semblen desenrotllar-se segons un pla preestablert i cognoscible.

Tindrem, per tant, que quan els homes es creuen lliures dels seus actes, sofreixen una enganyosa il·lusió. La nostra llibertat és molt relativa i ve condicionada per una sèrie de factors, interns i externs, que la limiten extraordinàriament. Però així com en el món material els factors determinants d'un fet són abastables pel nostre coneixement, en el món psicològic i moral, no. Els factors existeixen, sens dubte, i tenim per cert que qui pogués mesurar-los i precisar-los exactament, podria anticipar com es determinarà tal home en tals condicions.

La conclusió és desoladora per l'or-

(Segueix a la 2.ª plana)